

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף ס

(מעמוד הקודם)

לדעת רבי יוסי: 'אף בגמר דבריו אדם נתפס'. כלומר אדם שאמר משפט שיש בו דברים הסותרים זה את זה, כגון שאמר 'בהמה זו תמורת עולה תמורת שלמים' הרי שדבריו קיימים וימכור את הבהמה ויביא בדמי חצייה עולה ובדמי חצייה שלמים.

לדעת רבי מאיר: 'תפוס לשון ראשון'. כלומר שבמקרה הנ"ל מתייחסים רק לחלק הראשון של דבריו, והבהמה תמורת עולה.

סיכום הדברים: רב פפא מסתפק האם משנתינו שפסלה את העושה פסח 'לשמו ושלא לשמו' עוסקת כשהוא חשב את שתי המחשבות **בעבודה אחת**, ומשנתינו היא כדעת רבי יוסי ולכן אנו מתייחסים לשתי המחשבות והקרבן פסול (שהרי לר"מ מתייחסים רק למחשבה הראשונה). או שהמשנה עוסקת כשהוא חשב את שתי המחשבות **בשתי עבודות**, ואפשר להעמיד את המשנה אף כרבי מאיר, משום שמה שרבי מאיר סובר 'תפוס לשון ראשון' זה רק כשהוא חשב את שתי המחשבות בעבודה אחת, אבל בשתי עבודות אף רבי מאיר מודה שהקרבן נפסל, משום שבעבודה הראשונה הועילה המחשבה הראשונה ובעבודה השניה הועילה המחשבה השניה, ונמצא שהוא עשה את הקרבן בשתי מחשבות.

אמרי אהייא: על איזה דין במשנתינו הסתפק רב פפא? (= במשנה מופיעים שני דינים - שלא לשמו ולשמו, ולשמו ושלא לשמו). הספק הוא על הדין של 'לשמו ושלא לשמו'.

הגמרא מנסה לפשוט את הספק:

למדנו במשנתנו - הפסח ששחטו שלא לשמו, וקיבל וכו' שלא לשמו וכו' הקרבן פסול. ויש לבאר מדוע המשנה אומרת שהוא חשב להקריב שלא לשם פסח בכל העבודות (= שחיטה, קבלה, הולכה, זריקה), והרי מיד במחשבה הראשונה הקרבן כבר נפסל? אלא בהכרח שכוונת המשנה שהוא שחט את הפסח שלא לשמו, או ששחטו לשמו אבל קיבל את דמו שלא לשמו, שכיון שהוא חשב שתי מחשבות סותרות בשתי עבודות

(המשך בדף הבא ↓)

הקרבת נפסל. ומכך שהרישא עוסקת בשתי עבודות בהכרח שהסיפא (= לשמו ושלא לשמו וכו' פסול) עוסקת בעבודה אחת, וא"כ אפשר לפשוט שמשנתינו היא כדעת רבי יוסי שאף בגמר דבריו אדם נתפס.

קאי בשחיטה וקא מחשב בשחיטה: שבשעה ששוחט את הפסח הוא חושב לעשותו לא לשם פסח.

קאי בשחיטה וקא מחשב בזריקה: שבשעת שחיטת הפסח הוא חושב לשחוט אותו לשמו אבל חושב לזרוק את הדם שלא לשמו, שאפילו אם לבסוף זרק את הדם לשמו הקרבן נפסל.

מחשבין מעבודה לעבודה: אם בזמן עבודה אחת חשב מחשבת פסול על עבודה אחרת, כגון שבשעת השחיטה חשב מחשבת פסול על זריקת הדם, הקרבן פסול. והיינו **בעיא דרב פפא:** בדין זה הסתפק רב פפא במס' זבחים.

שחטו שלא לאוכליו וכו': את הפסח צריך לשחוט לשם המנויים על הקרבן (= אנשים שלפני שחיטתו נימנו עליו לאוכלו), ולשם מי שיכול לאוכלו. ולכן מי ששחטו לשם אנשים שאינם יכולים לאוכלו (= כגון זקן או חולה שאינם יכולים לאכול כדית), או ששחטו לא לשם מניין, או ששחטו לערלים (= ישראלים שלא נימולו) או לטמאים שהם אסורים באכילת הפסח, הקרבן פסול.

אין מחשבת אוכלין בזריקה: אם הוא שחט את הפסח לשם מי שיכול לאכול ממנו כדית, אבל הוא חשב שזרוק את הדם לשם אלו שאינם יכולים לאכול כדית, אין הקרבן נפסל במחשבת הזריקה.

מקצת אוכלין לא פסלא: קרבן פסח שנשחט לשם האנשים המנויים עליו ומקצתם לא יכולים לאכול, הקרבן כשר, משום שהתכוון לשחוטו גם עבור אותם שיכולים לאכול.

איבעיא להו: מה דינו של קרבן פסח ששחטו בשאר ימות השנה, וחשב בשחיטתו לשמו ושלא לשמו. ביאור: מי שהפריש בהמה לקרבן פסח ימים רבים לפני פסח, אם שחטה לשם קרבן פסח הקרבן פסול, לפי שעדיין לא הגיע זמנו, אבל אם שחטה לשם קרבן שלמים הקרבן כשר (שהרי קרבן פסח שעבר זמנו מקריבים אותו כקרבן שלמים). הספק הוא כאשר הקריב את הפסח הנ"ל לשם פסח ולשם שלמים - האם המחשבה השניה שחשב לשם שלמים מוציאה את הקרבן ממחשבת הפסול שחשב

לשם פסח והקרבת כשר, או שכיון שחשב בהתחלה לשם פסח ואין זה זמנו, הקרבן פסול.

רב דימי פושט את הספק: הואיל ומחשבת 'לשמו' (= לשם פסח) מכשירה את הקרבן פסח כשהוא קרב בזמנו, ומחשבת 'שלא לשמו' (= לשם שלמים) מכשירה אותו כשהוא קרב שלא בזמנו, א"כ כשם שמחשבת 'לשמו' (= לשם פסח) שמכשירה את הקרבן בזמנו אינה מועילה כאשר הוא חשב בהתחלה מחשבת 'שלא לשמו' (= לשם שלמים), כך מחשבת 'שלא לשמו' (= לשם שלמים) המכשירה את הפסח כשהוא קרב שלא בזמנו אינו מועילה כאשר הוא חשב בהתחלה 'לשמו' (= לשם פסח) שלא בזמנו, והקרבת פסול.

דחיה: אין פסול 'לשמו' של שחיטה שלא בזמנה דומה לפסול 'שלא לשמו' בשחיטה בזמנה, משום שיש לנו לומר שפסול של 'לא לשמו' בשחיטה בזמנה לא יתבטל אם אח"כ הוא חשב מחשבה 'לשמו', שהרי זה הדין בכל הקרבנות שהם נפסלים אם חשב תחילה 'לא לשמו'. אבל שונה הוא הפסח שהוא הקרבן היחיד שיכול להיפסל דווקא במחשבה 'לשמו', וזה כאשר שחטו בשאר ימות השנה, ולכן יתכן שמחשבת 'שלא לשמו' תבטל את המחשבת 'לשמו' והוא יהיה קרבן כשר.

רבא מכריע: הרי אם הוא לא היה חושב כלום בשעת שחיטת הפסח (שלא בזמנו) הוא היה פסול, משום שסתמו נשחט לשמו, ולמרות זאת אם הוא שחטו שלא לשמו אלא לשם שלמים הקרבן כשר, א"כ מוכח שמחשבת 'שלא לשמו' מפקיעה את המחשבה של 'לשמו' (= לא מחשבה ממש אלא ה'סתם' נחשב כאילו חשב לשמו), ואם כן יש לפשוט שגם כאשר הוא שחט את הפסח שלא בזמנו לשמו ושלא לשמו באה מחשבת 'שלא לשמו' ומפקיעה את מחשבת 'לשמו', והוא כשר.

רב אדא רב אהבה מקשה לרבא: יתכן שיש הבדל בין אם הוא לא חשב כלום בשעת השחיטה - שאז אכן מחשבת ה'שלא לשמו' מפקיעה את ה'סתם' (= שלא חשב כלום) ולכן הקרבן כשר, לבין אם הוא חשב בהתחלה 'לשמו' - שאז המחשבה שחשב אח"כ 'שלא לשמו' לא תפקיע את מחשבת ה'לשמו' שחשב בהתחלה. ראיה לדבר: שהרי השוחט את הפסח לאוכליו ושלא לאוכליו הקרבן כשר, אבל אם שחטו רק שלא לאוכליו הוא פסול. ומדוע הוא פסול? והרי סתם קרבן פסח עומד להישחט עבור אלו שיכולים לאכול ממנו כזית, ואם כדברי רבא ש'סתם' נחשב כמחשבה, והרי כשם שאם חשב ששוחט לאוכליו ושלא לאוכליו הקרבן כשר כך יש להכשיר כשחשב לשוחט שלא

(המשך בדף הבא ↓)

לאוכליו, שהרי סתמו עומד להישחט עבור אוכליו וא"כ עלינו להחשיבו כאילו שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו.

רבא דוחה: הקרבן פסח ודאי סתמו עומד להישחט לשמו, אבל לגבי השוחט פסח שלא לאוכליו אי אפשר לומר שסתמו עומד להישחט לאוכליו, שהרי יתכן שאלו שכבר נימנו עליו (= שהם נקראים בעת 'אוכליו') ימשכו את ידיהם ממנו ואחרים יהיו מנויים עליו, וא"כ עד שעת שחיטה ממש אי אפשר לדעת מי יהיה מניו עליו.

איבעיא להו פסח ששחטו בשאר ימות השנה בשינוי בעלים: למדנו שאם שחט את הפסח שלא לשמו דהיינו לשם קרבן שלמים בשאר ימות השנה - הקרבן כשר. הגמרא מסתפקת כאשר שחט אותו בשאר ימות השנה אמנם לשם פסח, אבל לא לשם בעליו אלא לשם בעלים אחרים: האם גם כאן הקרבן יהיה כשר (אפילו שאם היה עושה זאת בזמנו של הפסח ודאי היה פסול), כי שינוי הבעלים יהפוך אותו לקרבן שלמים (כמו במקרה הנ"ל כששחט שלא לשמו)?

רבא סובר שהקרבן פסול, ומחלק בין המקרים בארבעה הבדלים:

- **שינוי בגופו:** שחיטה לשם קרבן אחר נחשבת שינוי בגוף הקרבן, ואילו שחיטה לשם בעלים אחרים נחשבת לשינוי צדדי.
 - **ישנו בארבע עבודות:** מחשבה לשם קרבן אחר פוסלת בכל אחת מארבע עבודות, ואילו מחשבה לשם בעלים אחרים פוסלת רק כשחשב לזרוק את הדם לשם בעלים אחרים (וכן אם חשב בכל אחת מארבע עבודות על זריקה בשינוי בעלים פוסלת, אבל על העבודה עצמה לשם בעלים אחרים אינה פוסלת - חוץ מזריקה כמובן).
 - **ישנו לאחר מיתה:** מחשבה לשם קרבן אחר פוסלת גם לאחר מיתת הבעלים - אם ישחוט בנו לשם קרבן אחר, אבל לא בלשם בעלים אחרים.
 - **ישנו בציבור כביחיד:** מחשבה לשם קרבן אחר פוסלת גם בציבור, ואילו מחשבה לשם בעלים אחרים אינה שייכת בציבור (ואם יחשוב לשם גוי אינו פוסל עיין רש"י).
- דתרתי לאו דווקא:** שניים מתוך ההבדלים הנ"ל אינם נכונים. א. שנוי בגופו: בשני המקרים אין כאן שינוי פיזי בגוף הבהמה, אלא רק שינוי במחשבה ואין באמת הבדל ביניהם. ב. ישנו לאחר מיתה: הרי יש מאן דאמר שסובר שיש שינוי בעלים לאחר מיתה.